DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE DYSPEPSIA.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NECNON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

JOANNES TEMPLE

ANGLO-BRITANNUS,

Ad diem 24. Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVIII.

Viro illustrissimo

JACOBO GREGORY, M. D.

Medicinae Theoreticae

Academia in Edinensi

Professori,

Virtutibus multis et raris beato,

Et ab ineunte aetate

Usque acumine ingenii singulari jure

Nobilitato;

Nec non,

Viro praestantissimo

RICARDO DIXON, M. D.

Medicinam apud Whitehaven,

Summo cum generis humani commodo,

Et non absque laude meritissima,

Facienti;

Denique,

Viro celebri

JOHANNI PEELE,

Rem Chirurgicam ibidem exercenti,

Et artis propriae peritia paucis secundo,

Quo duce et auspice,

Prima medicinae elementa didicit;

Observantiae ergo,

Hanc dissertationem inauguralem

D. D. C. Q.

A U C T O R.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

DYSPEPSIA.

CUM, ſecundum pyrexias, affectus ventriculi ſaepiſſime mortales exerceant, cum hocce ſeculum luxuria diffluens et intemperantia omnigena infame, ante omnia alia forſitan, iis objiciatur, cumque aliquid in lucem edere neceſſitate cogamur, operam noſtram, quam in dyſpepſia conſideranda, melius poni non poſſe putamus. Culleni autem celeberrimi, qui omnia hunc morbum ſpectantia eo acumine, quo pleraque illuſtraverit, rimatus eſt, veſtigiis inſiſtere, non dubitabimus, eumque, ut ducem minime fallacem, quamvis non paſſibus aequis, volentes

 ſeque-

ſequemur. Quae enim auctores plerique alii ſuper dyſpepſia memoriae prodiderunt, ea a notione naturae morbi minus accurata ſaepe profecta fuiſſe videntur.

DEFINITIO.

Hunc morbum clare finire in primis difficile; namque pauciſſima corpus in humanum vitia invadunt, quae non ſuas in ventriculum noxas diffundunt, eumque magis minuſve perturbant, adeo ut notae horum a dyſpepſiae idiopathicae propriis aegerrime poſſint ſecerni. Difficultate igitur hujuſmodi preſſus, ſigna praecipua tantum enumeravit, et, functionem ventriculi idiopathice turbatam per ea indicari, dixit ipſe Cullenus, noſologorum princeps, nec notas, quae morbum ab omnibus aliis pro certo diſtinguunt, deſignare, nec eandem perſpicuitatem mirabilem, quae in aliis ejus definitionibus ſe oſtendit, aſſequi valens. Ejus autem definitio hujuſmodi eſt: 'Ventriculi functio 'idio-

'idiopathice turbata, per anorexiam, nau-
'seam, vomitum, inflationem, ructum, ru-
'minationem, acidi humoris eructationem,
'cardialgiam, gastrodyniam, et alvum ple-
'rumque astrictam, indicata.'

HISTORIA MORBI.

Omnia signa, quae hoc in morbo semet ostendere consueverunt, recensere, difficilius longiusque foret; igitur maxime notabilia tantum percurremus.

Morbum venire testantur appetentia cibi imminuta, ventriculus, nullo cibo sumpto, distensus, animus leviter demissus. Gradatim imminuuntur vires musculares, aegrotus languescit, motumque refugit. Solida simplicia magis laxa, vis nervosa magis debilis evadit. Cibus, nullo appetitu substante, saepe capitur, parumque accurate concoquitur. Ventriculus et intestina admodum flatu distendi solent, et inde spasmis, dolore, et anxietate stipatis tentantur. Non parum humo-

ris

ris limpidi, vel acidorum et putridorum, quae ventriculus comprehendat, in os ſaepe rejicitur. In idem, unius duarumve a prandio horarum ſpatio, cibus ipſe nonnunquam ejicitur, et fruſtulatim expuitur, et a quibuſdam, quod quidem rarius, rurſus devoratur. Rebus ita ſeſe habentibus, cor aliquando palpitat, et ſpiritus crebro difficulterque trahitur. Caput dolore et vertigine laborat. Ille, nonnullis in exemplis, graviſſimus et fere perpetuus; haec modo tanta, ut, adinſtar ebrii, vacillet aegrotus. Alimentum, pro indole ſua, modo nimis aceſcit, modo aliqua ex parte putreſcit, et cardialgiam movet. Hoc in ſtatu, vires naturae medicatrices, ut diarrhoea, quae quidem ſaluti eſt, nonnunquam oriatur, facere videntur. Alias vero ſumma alvi durities et dolores colici adſunt. Ictus cordis arteriarumque nonnunquam tardi, plerumque vero crebri, ſemperque debiles. Circuitus ſanguinis quidem adeo langueſcit, ut vaſcula extrema vix attingat, vel ſaltem in iis propemodum ſtagnet, et, ut facies liveſcat, intumeſcat, ſpeciemque

que insolitam prae sese ferat, faciat. Ut vis nervosa circuitusque sanguineus languescunt, sic perspiratio minus liberalis evadit, cutis siccescit et contrahitur, calor corporeus imminuitur, et aegrotus sensum frigoris universum, praesertim extremorum, conqueritur.

Vires aegroto magis magisque convelluntur, et sensus gravitatis et lassitudinis ab ambulatione, equitatione, vel quolibet alio motu corporeo, facilius oritur: Quinetiam, per hoc morbi stadium, exercitationem etiam modicam subsequuntur aegritudo, cordis palpitatio, spiritus solito celerior. Ægrotanti caro laxa et tabefacta esse videtur, et cutis ubique pallescit. Oculi hebescunt, gravescunt. Lingua albida fit, et materia viscida tegitur. Uvula velumque pendulum palati, nonnullis in casibus, aliquando adeo relaxantur, ut summam aegroto molestiam facessant. Labia colorem amittunt, et anima insigniter foetet. Noctem insomnem saepe agit aegrotus. Alioquin ei somnus interpellatur,

latur, eumve non reficit, et ſubito evigilando ſomniiſque horrendis turbatur.

Animus non minus, quam corpus, laborat, et ab omni exercitatione non minus abhorret. Quicquid conatur, id perſequi nequit. De abſtruſis et reconditis attente non poteſt cogitare. Memoria magnopere diminuitur, nec abſque moleſtiae ſenſu exercetur. Mens aſſociandi ideas, ut logici loquuntur, magna ex parte poteſtatem amittit. Ex mitiſſimo et placidiſſimo, etiam irritabilis et iracundus evadit aegrotus. Modo non parum contriſtatur animumve deſpondet, modo, ſaepius forſitan, moeſtitia metuque ex toto vacat.

Notae febris hecticae citius ſeriuſve accedunt. Corpus magis magiſque irritabile fit, quod multum moleſtiae aegroto faceſſit; namque minimus etiam terror ei incuſſus motus corporis animique abnormes et violentos, potiſſimum tremorem univerſum, excitare, et motum ventriculi et inteſtinorum periſtalticum adeo augere conſuevit, ut protinus oriatur vomitus vel diarrhoea. Glandulae,

dulae, ſub hoc tempus, ſalivariae eo uſque nonnunquam relaxantur, ut ſaliva aeque liberaliter, ac ſi mercurium adhiberet aegrotus, ſecernatur. Ventriculus quoque ſaepe adeo debilis et irritabilis eſt, ut ne quidem modicam alimenti quantitatem poſſit retinere. Nonnullis in exemplis, ubi ſumma adeſt irritabilitas, motus canalis alimentarii periſtalticus praeter naturam augetur, et cibus, brevi poſtquam ſumptus, per inteſtina crudus incoctuſque tranſit.

Pulſus arteriarum magis debiles, celeres, et abnormes evadunt, et aegrotus animo ſaepe linquitur. Ultimum per morbi ſtadium, ſudores nocturni digerenſque diarrhoea miſerandum aegrotum invadunt; vaſcula exhalantia ſeſe contrahendi poteſtate orbantur; humores ſeroſi in telam celluloſam corporiſque cava effunduntur; crura, manus, facies intumeſcunt, et ſigna hydropis reliqua, doloribus abdominis gravibus ſtipata, ſeſe oſtendunt, et ad extrema jam ventum eſſe, plane manifeſteque teſtantur.

NOTÆ

NOTÆ QUÆ HUNC MORBUM A QUIBUSDAM ALIIS SECERNUNT.

Quanquam dyſpepſia a morbis compluribus poſſit pendere, et igitur cum iis non parum arcte ſaepe conjungatur; eam tamen ab illorum pleriſque, abſque multa difficultate, dignoſcas. Si enim a quolibet alio morbo proficiſcatur, vel ſymptomatica ſit, morbus primarius, ſi arthritidem forſitan excipias, eam plerumque praecedit, ſaltemve dyſpepſia cum morbo, unde oriatur, accedere et decedere ſolet. Haec igitur idiopathica et morbi, unde ſymptomatica pendeat, non difficulter internoſcuntur. Quinetiam dyſpepſiam idiopathicam eſſe teſtantur, nullum aliud vitium eodem tempore in ſyſtemate ſeſe oſtendens, cauſaque, quae morbum excitet, protinus in ventriculum, non prius in quamlibet aliam ſyſtematis partem, agens. Si enim hoc incidat, affectus partis

a ventriculo longe diſtantis, in eum ſeſe diffundere, et dyſpepſiam ſymptomaticam movere poteſt.

Licet vero nullum aliud corporis malum ſubſit, et cauſa in ventriculum ipſum agat, et morbus igitur plane idiopathicus ſit; pauca tamen vitia ſunt, quibuſcum ei ſumma ſimilitudo intercedit, quaeque, hanc ob cauſam, ab eo aegerrime poſſunt ſecerni. Haec autem ſunt, hypochondriaſis, chloroſis, ſchirruſque pylori. In dyſpepſia igitur, his dignoſcenda nonnihil operae curaeque ponendum eſſe judicamus.

1. Quae dyſpepſiam ab hypochondriaſi diſtinguunt, ea ſequuntur. Illa temperamentum ſanguineum, haec melancholicum, invadere conſuevit. Horum autem ſigna inter ſeſe longe diverſa. Qui ſanguineo praediti, ii ſolidis laxi, pilis molles et ſuccoſi, arteriis ampli, humoribus redundantes, vultu rubicundi, poteſtatis nervoſae ſenſilitate inſignes, mobiles, irritabiles, debiles. Qui, contra, melancholico, ii ſolidis rigidi, pilis duri; humoribus minus abundantes;

hincque ſicci et macri ; arteriis parvi, et inde pallidi ; venis pleni, turgidi, lividi ; irritabilitate modici ; ad impreſſiones quaſlibet recipiendas tardi ; ſtimulantibus omnigenis, niſi liberaliter adhibitis, non affici conſueti ; ad iram caeteroſque animi affectus minime proni, eorundem vero ſemel motorum, praeſertem ultionis, tenaciſſimi ; conſiliis parum mutabiles, et uni rei, per longum temporis ſpatium, ſaepe inſigniter intenti. Hoc modo inter ſeſe differunt mortales, qui dyſpepſia et hypochondriaſi periclitantur. Quinetiam, hujus morbi et illius notae quodammodo, quamvis multis in rebus ſibi invicem ſimillimae ſunt, variare conſuerunt. Acor et inflatio in hypochondriaſi, quam in dyſpepſia, forſitan graviora ; anorexia rarior, affectus ſpaſmodici violentiores, morſus ventriculi crebriores, metus et moeſtitia multo majora. In hac quoque alvus modo dura, modo fuſa ; in illa perpetuo adſtricta. Signa denique hujus propria a mera debilitate, illius vero a vi nervoſa torpida, parumque mobili reddita, proficiſci

ficiſci videntur. Namque debilitas et torpor idem omnino valent praeſtare.

2. Quae notae dyſpepſiam a chloroſi ſecernunt, eae hujuſmodi ſunt : Cutis quidem pallorem vel decolorationem, venas minus plenas, aſtheniam, palpitationem, et multa alia, utroque in morbo, omnino eadem eſſe confitemur ; tumor vero corporis mollis nunquam in dyſpepſia, niſi morbi finem verſus, accedit. In chloroſi, contra, conſtanter adeſt, et omnia ſigna cachexiae magis manifeſta et graviora. Anorexia in dyſpepſia nunquam non urget ; in chloroſi vero ſaepe magna cibi appetentia eſt, ſummumque, quod quidem mirabile et explicatu difficillimum, rei non eſculentae deſiderium. Denique, in hac menſtrua ſaepe retinentur, quod in illa non incidere conſuerit. Hoc modo dyſpepſia et chloroſis a ſe invicem ſatis clare poſſunt ſecerni.

3. Dyſpepſia a ſchirro pylori non difficulter poteſt diſtingui. In hoc enim perpetuus fixuſque dolor aegrotum exercet, et tumor, praeterea, non raro plane ſentiri ſolet. His

de

de dyſpepſia ab aliis morbis ſecernenda poſitis, proximum eſt ut cauſam proximam exequi aggrediamur.

CAUSA PROXIMA.

Super hac alii medici alias in ſententias conceſſerunt. Multi, iique fama longe lateque nobilitati, omnia dyſpepſiae ſigna ab aliqua, quae in ventriculo adeſt, cruditate, exempli gratia, muco nimio, pendere ſunt opinati. Sententiae ſuae hoc fidem firmare contenderunt, quod quantitas muci permagna, emetico potiſſimum adhibito, ſaepiſſime rejici conſuevit. Cur vero illis e memoria excidit, emeticum, ſanitate etiam ſubſtante, datum aliquid hujuſce ſimile praeſtare ſolere, et eandem fere, ſi vomitio decies moveretur, quantitatem rejectum iri? Igitur mucus, qui ejicitur, e ductibus ventriculi mucoſis actione emetici valide agitatis, et quaſi emulſis, protinus exprimi, et non in ventriculo ipſo diu manſiſſe, videtur. Nec

eſt,

eſt, cur tantum muci in folliculis ventriculi comprehendi miremur; namque experimentum Senaci venerabilis, qui e ductibus ſtomachi probe deterſi incredibilem muci quantitatem regula eburna expreſſit, notiſſimum rem ita ſeſe habere abunde teſtatur. Quinetiam folliculos ipſos, in modum glandularum ſalivam ſecernentium, admodum relaxari; et quantitatem igitur muci inſolitam, quae ad ſigna morbi graviora efficienda nonnihil queat conferre, effundere poſſe, non improbabile putamus. Quanquam vero hoc incidere poſſe concedimus; non tamen pro cauſa morbi proxima, ſed pro effectu ejuſdem ſolo, habendum eſſe contendimus.

Alii notas dyſpepſiae a bile, quae, potiſſimum vomitu per artem excitato, ſaepe liberaliter rejicitur, proficiſci ſunt ſuſpicati. Rem vero aliter ſeſe habere putamus; namque bilis, ut multa teſtantur, in ventriculo ſaepe ſubeſt, et ne minimam quidem moleſtiam excitat. Si magna ejus quantitas ventriculum ingrediatur, ibique corrumpatur, functiones ejus ſolitas et mole et corruptione ſua poteſt

perturbare.

perturbare. Hoc vero ſaepius incidere ex aliquanto ejus ejecto, haudquaquam cogere licet. Namque in ventriculum, niſi motu duodeni periſtaltico inverſo, rarius aſcendere videtur. Vomitione enim leni tantum mota, nihil bilis ſeſe oſtendit; graviore vero excitata, quae non ſolum motum ventriculi, ſed duodeni quoque, periſtalticum invertere poteſt, liberaliter rejicitur. Igitur bilem, hoc in morbo ejectam, non aliunde, quam a ductibus biliferis emulſis, motuque duodeni periſtaltico inverſo, proficiſci, et rariſſime in ventriculo adeo diu manere, ut notas morbi, ſi revera poteſtate hujuſcemodi ſit praedita, facere valeat, non abſque ratione graviſſima concludimus.

Denique, ut omnia paucis comprehendamus, nihil aliud pro cauſa dyſpepſiae proxima, quam atoniam fibrarum ventriculi muſcularium et debilitatem, habendum eſſe judicamus; omnes enim cauſae remotae tales ſunt, quales ad atoniam hujuſmodi progenerandam vi et indole ſua, plane manifeſteque accommodantur.

CAUSÆ

CAUSÆ REMOTÆ.

Hae autem ſunt duplices:

I. Quae in ventriculum ipſum protinus agunt:

II. Quae in alias corporis partes prius agunt, deinde atoniam, quam ibi fecerunt, in ventriculum ipſum diffundunt. Priores dyſpepſiam idiopathicam, poſteriores ſymptomaticam movent.

I. Quae in ventriculum ipſum protinus agunt. Hae vero hujuſmodi ſunt:

A. SEDANTIA ſeu NARCOTICA. Per haec autem ea ſignificamus, quae motus ſyſtematis vimque poteſtatis motricis imminuunt, liberaliterve adhibita ex toto perdunt. In vim partis, cui admoveantur, nervoſam protinus agere, eamque ex parte, vel ex toto, immobilem, pro quantitate applicata, reddere videntur. Cum vero omnis partis corporeae vigor mobilitaſque a vi nervoſa ad eam a cerebro libere adducta manifeſtiſſime pendeant,

deant, narcotica, quae mobilitatem poteſtatis nervoſae haud dubie tollunt, ventriculo vel cuilibet alii parti admota, eam atonia ſummaque debilitate afficiant neceſſe eſt.

a. *Opium.*—Hoc vim quam maxime ſedantem habere, et partem, cui applicetur, debilem, immobilem, ſenſuſque ex toto expertem, efficere poſſe, experimenta mille demonſtrant. Et apud Turcas et apud noſtrates multa exempla offendimus, ubi hoc adhibitum appetentiam cibi, quam a tono fibrarum ventriculi muſcularium valido pendere poſtea monſtrabimus, perdere conſuevit. Hoc liberaliter ſumere moris illorum eſt, cum fatigationem jejuniumve ſunt ſubituri. Igitur ambigi nequit, quin opium, et ex eo praeparata, in ventriculum nimis copioſe ſaepiuſque juſto ingeſta, vires ei magnopere convellant.

b. *Liquores Spirituoſi.*—Hi prius ſtimulant, deinde ſedant. Namque, in modum opii, ſatis liberaliter adhibiti, corpori calorem, faciei ruborem conciliant, ictus arteriarum crebriores validioreſque reddunt, vim imagi-

nandi

nandi magis vividam efficiunt, ſummamque hilaritatem movent; ad extremum vero longe diverſa praeſtant. Haec enim excitationis ſigna brevi ſubſequuntur, ſenſus imminuti, imaginatio a vero detorta, deliriumve, ſtupor, ſenſus ex toto ſublati, proclivitas ad ſomnum, ſomnus verus, et, hoc ad finem perducto, ſenſus frigoris, debilitas, animus demiſſus. Igitur, cum excitationem collapſus nunquam non ſubſequatur, hicque illi pro rata ratione ſemper reſpondeat, liquores ſpirituoſos ſaepius copioſiuſque, quam ſat eſt, ſumptos, ventriculum quam maxime irritabilem infirmumque tandem reddituros eſſe, neminem poteſt latere. Hoc quidem nimis, proh dolor! verum eſſe, teſtantur horum miſerandorum mortalium exempla, qui liquoribus hoc genus ſorbillandis fere ſolum intenti ingenium torpeſcere, corpuſque debilitari ſinunt. E validis enim brevi invalidi, e cibi appetentibus ejuſdem faſtidioſi, e tremoris omnigeni expertibus irritabiles, tremuli, paralytici evadere conſuerunt. Inſuper, liquores hujuſmodi ventriculo eundem

nimis diſtendendo, quod ei vires, ut infra dicetur, non parum convellit, et acore, qui illis ineſt, magnopere poſſunt nocere.

c. *Nicotiana*—Et vires narcoticae et ſtimulantes non modicae huic plane inſunt. Ventriculo, inteſtinis reliquiſve viſceribus internis, liberaliter admota, ea valde ſtimulat, naribus fluxum muci, glandulis ſalivariis ſalivae adauget. Injurias inſignes, quas ventriculo eorum, qui eam mandunt, formave fumi adhibent, inferre conſueverit, a magna potius ſalivae jactura, quam faciunt, quam a viribus ejus narcoticis, proficiſci putarunt nonnulli. In hoc vero falli videntur. Salivam quidem ad concoctionem promovendam admodum neceſſariam eſſe, minime negamus; ſed nicotiana eadem omnino mala, pleraque, nempe, dyſpepſiae ſigna, in iis, quorum multa exempla non deſunt, qui parum nihilve fere exſpuunt, movere ſolet. Praeterea, qui ea ſub forma pulveris utuntur, igiturque ſputo ex toto fere vacant, non multo minus, quam alii, dyſpepſiae notis afficiuntur. Et, ſiquando pulveris aliquantum

tum

tum in ventriculum descendat, anorexia, et alia signa dyspepsiae propria, nunquam non oriuntur. Igitur nicotianam, ad atoniam ventriculi et debilitatem progignendam quamplurimum conferre posse, quomodocunque eam adhibeas, non est cur dubitemus.

d. *Thea et Coffea.*—Has vim sedantem habere, multa multorum experimenta, quae longius foret referre, testantur. Qui Indiam Orientalem incolunt, ii rem ita sese habere probe noverunt; usu enim earum, donec spatium per anni fuerint servatae, et hoc modo vi narcotica, quae aliqua ex parte volatilis esse, igiturque mora evanescere videtur, orbatae, abstinere consuerunt. Idem hoc probare videtur, quod dyspepsia hodie multo saepius, quam olim, sese ostendit; quod nulli alii causae, quam infusis theae et coffeae fortioribus, quae in usu adeo communi sunt, et semel bisve singulis diebus adhiberi solent, tribuere possumus. Insuper, plurimi sunt, qui ne unum quidem infusi theae poculum sumere possunt, quin anxietate, summo molestiae circa praecordia sensu, manuum tremore,

more, aliisque hoc genus signis, afficiantur. Omnes autem noxas, quas queri solent mortales, non a thea ipsa, sed ab aqua infusi calida, proficisci, sibi persuasum habent nonnulli. Caeterum, huic opinioni adversatur multorum experientia, et etiam Culleni ipsius celeberrimi, qui ventriculo admodum sensilis infusumque theae bibendo non parum laesus, aliquot herbas indigenas in locum theae sufficiendas curavit, nullumque postea ex aqua calida detrimentum cepit. Ex his autem, theam ventriculo humano inimicissimam esse, abunde constat.

e. *Acida, ea praesertim quae fermentationem possunt subire.*—Cum acida fossilia, quae fermentationi non objiciuntur, anorexiae insigniter occurrant, cumque unum e fermentatis, nempe, acetum, purum vitiique expers, nihil molestiae multis ventriculis facessat; quomodo acida ventriculum debilitent, intellectu non adeo facile esse videtur. Hoc vero ea saepissime praestare multa demonstrant; namque in ventriculum ingesta non tantum acorem, sed omnia alia dyspepsiae

signa,

ſigna, ut inflationem, ructum, cardialgiam, gaſtrodyniam, &c. adaugent. Inſuper, alia quoque exempla ſunt, ubi atoniam plane faciunt. Vinum, ex. gr. Burdigalenſe ſumptum, in hoc nauſeam, in illo paroxyſmum arthriticum, excitat, quae nunquam, niſi atonia prius facta, oriuntur.—Cum, quin debilitatem ſaepe creent, ambigi nequeat, proximum eſt, ut, qua vi hoc praeſtent, conſideremus. Viribus forſitan ſuis ſedantibus ventriculum afficiendo agere, et hoc modo atoniam facere, poſſunt. Caeterum, ea alia ratione agere ſuſpicamur. Quid enim obſtat, quominus aceſcentia potiſſimum, quae vinoſam fermentationem etiamnum poſſunt ſubire, tantum aëris mephitici in ventriculo, quantum vires ei nimia, quam dat, diſtenſione, magnopere poſſit convellere, explicent? Quidam auctores, iique optimae notae, ventriculum, vi aëris mephitici nociva et ſedante, debilitari putarunt; ſed experimenta recentiora eum in inteſtina, et in omnia alia corporis cava forſitan, ſi pulmones ſolos excipias, tuto admitti poſſe, demonſtrant.

f. *Putri-*

f. *Putrida.*—Haec vel etiam ad putredinem vergentia vi quam maxime ſedante praedita eſſe; et igitur anorexiam, ſummamque ventriculi debilitatem, ſi in eum quolibet modo recipiantur ibive generentur, facere poſſe, hinc liquet, quod humorum putredo tantam brevi vaſis ſanguiferis, ut exinde oriatur gangraena, atoniam inferre conſuevit.

B. Stimulantia.—Haec talia ſunt, qualia contractiones fibrarum muſcularium validiores excitant. Igitur, ſi modice adhibeantur, tantum abſunt, ut dyſpepſiam moveant, ut, contra, in eam non parum poſſint.

Omnem muſculum exercitatio modica firmat ; ea vero, quae non citra defatigationem, vel immodica ſit, vires eidem convellit. Hanc ob cauſam, ſtimulantia, utpote quae contractiones tunicae ventriculi muſcularis crebriores efficiant, diutius adhibita, tonum ſtomacho tandem imminuant et debilitent, neceſſe eſt.

a. *Aromata.*—Haec fibras ventriculi muſculares plane ſtimulant, et, ut ſeſe crebrius

brius validiusque contrahant, faciunt; namque ructum partem aëris, unde ventriculus distenditur, expellendo plerumque movent. Si vero has contractiones nimis diu ciere pergant, vires ventriculi motrices plus satis exercebunt, et idcirco eas, ob rationem supra positam, manifeste debilitabunt.

b. *Cibus plenior.*—Hic mole sua contractiones ventriculi movet. Si vero plus ejus, quam par, quotidie ingeratur, motus ventriculi musculares justo crebriores, et distensionem majorem fore, neminem fugere potest. Qui genio igitur nimis liberaliter singulis diebus indulgent, ii ventriculi atonia vix unquam vacabunt.

c. *Vomitio nimis crebra.*—Haec absque motu ventriculi peristaltico violenter inverso moveri nequit, et itaque ut ventriculum contractionibus validissimis afficiat oportet, quae saepius reiteratae tonum ei, ob causam supra comprehensam, omnino perdunt. Qui igitur, uti Celsus inquit, valere et senescere volet, hac quam minime insuescat. Quinetiam pleraque emeticorum, quae in usu sunt, plus

minusve

minuſve virium ſedantium habent, et hoc modo quoque poſſunt nocere.

d. *Nimia alvi purgatio.*—Medicamenta, quae alvum purgant, non tantum quidem in ventriculum, quantum in inteſtina agunt. Quomodo igitur, forſitan rogabitur, ventriculum invalidum reddere poſſunt? Si vero ſummus conſenſus, qui hunc inter et illa intercedat, memoria teneatur, nemini, inteſtinis laeſis, ventriculum quoque male affici mirum videbitur. Cathartica autem magis draſtica canalem alimentarium quam maxime debilitant, ut uſui eorum inflatio moleſtiſſima alvique durities ſupervenientes clare teſtantur, quae non aliunde, quam ab atonia proficiſcuntur. Quomodo hoc praeſtent, e ſupra poſitis ſatis manifeſte patebit. Denique, quo ſaepius ad ea decurritur, eo plus detrimenti ex illis capiatur neceſſe eſt.

C. Tonica. *Hujuſcemodi ſunt amara, &c.*—Haec, dyſpepſiam depellendi conſilio, ſaepe adhibemus, et votis noſtris plerumque reſpondent, ventriculum firmantia appetentiamque cibi moventia. Cum vero crebrius diutiuſque

diutiusque sumuntur, summam ventriculi, ut multa monstrant exempla, debilitatem progenerant. Igitur optimorum medicorum moris est, ea per longum temporis spatium nunquam adhibere, sed modo dare, modo iisdem abstinere. Utrum vero necne in morem stimulantium agant, vive forsitan narcotica praedita sint, nondum compertum esse videtur.

D. RELAXANTIA.—Hujusmodi sunt liquores calidi. Certum humoris et caloris conjunctorum gradum partes, quibus applicentur, non parum emollire et relaxare, inter omnes fere convenit. Quomodo vero liquores calidi in anum, vel quamlibet aliam corporis partem, quae calori et humiditati perpetuo objiciatur, immissi hoc possint praestare, si horum calor corporis proprium non excedat, et revera plerumque non adaequat, nonnulli, in quibus Pringelius celeberrimus est, sese non rite intelligere confitentur. Sin autem memoria teneamus potestatem caloris generatricem corpori humano inesse, quae calorem multo majorem efficeret, nisi pars

caloris aliqua cum iis, quae corpori circumdata vel vicina ſunt, ſingulis fere momentis communicaretur, facile videbimus aliquid corpori circumdatum, quod cavet ne vicina calore ſuo impertiatur, in cauſa fore, cur poteſtas procreatrix calorem in corpore magis magiſque accumulabit, quod eoſdem omnino, ac calor admotus, effectus edet; et igitur ſyſtema univerſum, parteſve ejus certas, ubi calor accumulatur, non parum relaxabit. Hoc modo veſtimenta, quibus nihil caloris ineſt, quaeque nihil aliud quam corpus adverſus vim aëris refrigerantem defendunt, hoc modo balneum calidum gradum nonageſimum non excedens, et igitur calorem corporeum haudquaquam exaequans, ſyſtema humanum calefacere conſuerunt. Ex his igitur, quomodo liquores, quorum calor corporeo non aequalis ſit, in ventriculum recepti, ut vis generatrix calorem ibi accumulet, eumque magnopere relaxet atque debilitet, facere poſſint, ſatis evidenter conſtabit.

E. Nimia ventriculi distensio.—Haec vel a cibis ſumptis, vel ab aëre eorundem explicato, poteſt oriri.

Fibrae

Fibrae autem corporis humani musculares nimia distensione saepe graviter debilitantur, vel tono suo ex toto privantur. Igitur non mirandum est, edaces et ebriosos debilitate ventriculi perpetua laborare.

F. Stimulorum solitorum Absentia.—Qui ventriculum suum quolibet stimulo assuefaciunt, ii eodem, absque nausea, sensu molestiae, caeterisque dyspepsiae signis, carere nequeunt. Qui, ex. gr. hora certa cyathum vini adusti sumere, vel etiam prandere, assueti sunt, ii, si, quod in usu sit, ob aliquam civilem necessitatem praetermittatur, molestiae sensum ventriculive perturbationem conqueri solent. Salivam succumque gastricum ad concoctionem admodum necessaria esse, omnia testantur. Igitur, si haec solito parciora esse incipiant, dotibusve mutentur, ventriculus laboret necesse est. Bilis quoque in intestinis defectus, ut in ictero plane videre est, ventriculum perturbat.

II. Quae in alias corporis partes prius agunt, deinde atoniam, quam ibi fecerunt, in ventriculum ipsum diffundunt.

Nexum

Nexum arctiſſimum ventriculum inter et reliquas corporis partes intercedere, multa demonſtrant, et hoc in primis, quod pauciſſimi morbi in partibus ſyſtematis, ab eo etiam longiſſime diſtantibus, oriuntur, qui non ventriculum magis minuſve afficiunt. Quicquid, ex. gr. vim cerebri totiuſve corporis nervoſam imminuit, id plerumque effectus ſuos nocivos in ventriculo primum oſtendit. Anorexia vel appetitus proſtratus morbos, ab origine nervorum compreſſa oriundos, ut apoplexiam paralyſinque, comitatur. Vinculum pari nervorum octavo circumdatum paralyſis ventriculi ſubſecuta eſt, quae in cauſa fuit, cur alimenta in eo complures per dies fuerint detenta, ſummamque putredinem ſibi adepta. Si torpor ſyſtema nervoſum, ut in hypochondriaſi incidit, invadit, ventriculus non amplius illaeſus manet. Atonia arteriarum extremarum, in febribus, in ventriculum diffuſa, anorexiam movere videtur. Vix ullum abdominis viſcus laborat, quin ventriculus affectus quaſi particeps fiat, graviterque inde turbetur. Hujus autem

exemplum

exemplum inſigne et luculentum in morbis uteri renumque habemus. Denique, partes corporis a ventriculo longiſſime remotae graviter contuſae aut vulneratae vomitionem, quod chirurgos minime latet, momento ſaepe concitant. Haec autem omnia atoniam debilitatemve partium maxime diſtantium cum ventriculo poſſe communicari, clare evidenterque indicant. Rationem quidem, qua hoc fiat, nos explicare non poſſe non diffitemur; multa enim nervos eorumque motus ſpectantia ſummis adhuc tenebris involvuntur.

Cum igitur atonia a pleriſque corporis partibus ad ventriculum facillime tranſeat; hinc, non abſque ratione graviſſima, cogere poſſumus, omnia, quae corpori univerſo partibuſque ejus ſingularibus vires convellunt, qualia ſunt affectus animi violenti, vita ſedentaria, ſtudium intenſius, venus nimia, partus crebriores, &c. debilitatem ventriculi majorem minoremve quoque eſſe factura. Et ea omnia quidem ſimiliaque ventriculum laedere dyſpepſiamque movere, experientia nimis multorum ſatis ſuperque teſtatur. Modus,

dus, quo agant, expoſitu non admodum difficilis eſſe videtur.

Hoc in loco haud ſilentio praetereundum videtur, tempeſtatem humidam frigidamque ad dyſpepſiam poſſe conferre. Quam facile humor frigusque ſpiracula cutis occludere poſſint, neminem in re medica verſatum latet. Si autem cutis hoc modo afficiatur, ob ſummum, qui hanc inter et ventriculum intereſt, conſenſum, hic non diu ſanitate fruetur.

Denique, labes haereditaria proclives ad hunc morbum mortales nonnunquam forſitan reddit.

SIGNORUM RATIO.

1. ANOREXIAE.—Cum contraria ſe invicem ſaepe optime explicent, antequam anorexiam illuſtrandam ſuſcipiamus, a quanam cauſa appetitus oriatur breviter conſiderabimus. Hunc alii phyſiologorum reliquiis cibi proxime ſumpti acidis ventriculum ſtimulantibus

lantibus tribuerunt. Hae autem, quamvis ad appetitum movendum nonnihil, ut alia acida, interdum poſſunt conferre, adeo inaequales ſunt, et tantopere a certa concoctionis conditione pendent, ut cibi appetentiam, quae admodum conſtanter redit, facere nequeant. Appetitum alii parietibus ventriculi ſeſe mutuo atterentibus retulerunt. Cum vero ventriculus, etiam cum maxime contractus eſt, formam globularem, ut optimi phyſiologi docent, ſemper retineat, parietes ſibi invicem nunquam applicantur. Igitur appetitus ab alia cauſa proficiſcatur oportet. Cum perſpiratio, quae omnium evacuationum copioſiſſima eſt, et partem ingeſtorum longe maximam e corpore rurſus expellit, corpus, poſt cibum ſumptum, ad certum uſque gradum deplevit, quaedam ſyſtematis univerſi inanitas oritur, quae vaſculis cutaneis extremis contractionem, ſibi pro rata ratione reſpondentem, infert. Haec vero, ob conſenſum manifeſtiſſimum qui cutem inter et ventriculum intercedit, contractionem ſimilem cum fibris ventriculi muſcularibus

ribus communicare videtur, quae eum molestiae senſum, qui appetitus appellatur, movet. Cum igitur appetentia cibi a valida fibrarum ventriculi muſcularium contractione pendeat, anorexia vel appetitus proſtratus a cauſa contraria, earundem, nempe, atonia et debilitate, proficiſcatur oportet. Rem autem ita ſeſe habere experientia teſtatur; namque, ventriculo debili, appetitus fere ſemper langueſcit.

2. Nauseae et vomitus.—Haec ab eadem cauſa plane pendent, et prior tantum gradus ſigni ſupra comprehenſi major, poſterior maximus eſſe videntur. Hoc clare expoſito, illa ſatis intelligetur. Pleroſque vomitionem ab iis ſolis, quae ventriculum irritant, motumque ejus periſtalticum invertunt, moveri putare non ignoramus. Et rem ita ſeſe non raro habere haudquaquam negamus. Caeterum, ſequentia, quae ad atoniam ventriculo et debilitatem comparandam plane accommodantur, in cauſa ſunt, cur vomitum a mera debilitate ſaepe proficiſci credamus. Eum enim excitant, ſanguis

guis brachio modice detractus interdum, idem nimis profuse emissus fere semper, aqua tepida oleumque blandissimum omni stimulo haud dubie destituta; sedantia, ut opium, liberaliter adhibita; nonnullis in hominibus liquores blandissimi, dum acria stimulantia nullum hujusmodi effectum edunt, &c.

3. Inflationis.—Quamprimum alimentum in ventriculum descendit, saliva succusque gastricus aërem fixum, qui illi magna plerumque quantitate inest, brevi expediunt, qui in causa est, cur ventriculum cito a cibo sumpto fere semper magis minusve distendi sentiamus; namque cibus ipse, quamvis madefactus et liquoribus ventriculi admistus, non multum mole potest augeri. Hic aër vero, quamvis liberaliter explicatus, nihil fere molestiae ventriculo firmo facessit. Igitur, non sine causa gravi, eum, sanitate substante, rursus absorberi putarunt plerique physiologorum. Caeterum hanc absorbendi potestatem magna ex parte amittere videtur ventriculus debilitatus, quod, ut aëre alimenti explicato tantopere distendatur, facit.

4. Ructus et ruminationis.—Prior hinc oritur, quod aër modo positus ventriculum adeo irritat, ut motus ejus peristalticus invertatur, ostiumque superius recludat, per quod aliquantum aëris elastici in oesophagum ingreditur, et ad os usque ascendit: Posterior hinc, quod partes alimenti solidiores, aëre fixo explicato, fluidis leviores evadunt, summa ventriculi petunt, cardiamque irritant, qua tandem per motum peristalticum inversum aperta, rejiciuntur, et ad fauces osve perveniunt.

5. Cardialgiae.—Per hanc eum molestiae sensum, non omnem ventriculi dolorem, in morem quorundam auctorum, qui ab acrimonia acida, putridave interdum forsitan, ostio ventriculi superiori cardiaeve, praesertim nimis irritabili redditae, admota, oritur, significamus. Hic autem ventriculis in firmis, quanquam ascescentia in eos quotidie ingeruntur, et aliquantum acoris in iis haud dubie progeneratur, nunquam tantus fit, quantus dolorem movere potest. Eum igitur a ventriculi atonia pendere opinamur,

quae

quae in caufa eft, cur alimenta in eo tamdiu retineantur, eoque fermentationis progrediantur, ut procreetur acor accerrimus. Rem ita fefe habere, teftatur liquor infigniter acris e ventriculis fchirro pylorum admodum coarctante, vel ex toto occludente, laborantibus faepe rejectus, qui linteola nonnunquam erofit.

6. GASTRODYNIAE.—Haec, ut neminem fugit, a caufis diverfis, ut inflammatione, inflatione, acrimonia, fpafmo, proficifci poteft. Hoc vero in morbo dolorem a fpafmo, potiffimum oriri putamus, quem in ventriculo fumma atonia laborante, quae, uti Hoffmannus teftatur, fpafmos facillime gignit, magnopere invalefcere oportet.

7. ALVI PLERUMQUE ASTRICTAE.—Haec ab ea debilitate, quae et ventriculum et totum canalem alimentarium occupat, plane oritur. Ventriculus tono idoneo deftitutus alimenta per pylorum in duodenum nimis tarde propellit, et igitur motum hujus periftalticum non fatis excitat, qui, fi rite pergat, partibus in fuperioribus irritatis prius

movetur,

movetur, deinde inferiores petit. Descensus autem alimenti motui peristaltico, qui hoc in morbo, ob fibrarum intestinorum muscularium debilitatem, nunquam non lentus est, pro rata ratione assidue respondet, eo tardo tardus, eo celeri celer.

PROGNOSIS.

Dyspepsia prima per stadia, cum nondum inveteravit, non difficulter saepe depellitur. Si a morbis, qui medicinae solent parere, pendeat, his sublatis, tolletur. Si vero depulsa saepe rediit, praesertim si signa febris hecticae, hydropis, cachexiaeque universae movit, finem ejus infaustum fore, causa non deest, cur concludamus.

RATIO MEDENDI.

Omnes autem morbos, a solidorum debilitate et relaxatione oriundos, medicinae tar-

diſſime et aegerrime parere, memoria ſemper tenendum. Namque ſolida corporis humani nimis diſtenſa tonoque privata eundem, non abſque ſumma difficultate, recipiunt. Igitur, quantum hujus morbi curationem ſpectat, plus forſitan fiduciae in ratione victus idonea, cauſiſque remotis vitandis, quam in medicamentis ipſis, collocandum.

Conſilia vero medendi tria eſſe videntur.

I. Cauſas remotas quam diligentiſſime vitare.

II. Signa nonnulla, quae gravitatem morbi ſoleant augere, levare.

III. Tonum ventriculo reddere.

Quantum ad primum conſilium attinet, de cauſis remotis adeo fuſe ſupra diximus, ut earum hoc in loco mentionem rurſus facere minime neceſſarium eſſe videatur. Omnes, quotquot ſunt, curioſe conſtanterque fugiendas eſſe, dicere ſufficiat.

II. Signa nonnulla, quae gravitatem morbi ſoleant augere, levare. Horum autem praecipua ſunt, anorexia, vomitus, cardialgia, gaſtrodynia, alvuſque aſtricta.

1. *Ano-*

1. *Anorexia.*—Huic per medicamenta vomitionem excitantia occurrere, moris universi est. Haec autem tribus consiliis, nempe, quae ventriculo continentur evacuandi, tonum ventriculo augendi, cursum humorum ad superficiem corpoream faciendi, respondent. Eorum delectus habendus. Si tantum ventriculo contenta, quae quidem appetitum magis magisque imminuere nauseamque augere possint, expellere velis, quod parum proderit; similia enim in ventriculum spatio brevissimo confluent, leniora tantum necessaria sunt, qualia theae viridis, chamomaeli, raphani rusticani, &c. infusa. Si vero tonum ventriculo augere, quod emetica modice intraque certos limites adhibita haud dubie praestant, impetumve humorum ad cutem facere, quod in morbum multum potest, ut curatio ejus aestate et in regione calidiore semper facilior clare testatur, decreveris, ad fortiora decurrendum, qualia sunt, ipecacuanha, vitriolum album, antimonialia.

Vomitio non saepius reiterabitur, alioquin, ut mula exempla docent, ventriculum non firmabit,

mabit, ſed, contra, vires ei in primis convellet.

2. *Vomitus.*—Hic, qui ſaepe pro conamine virium naturae medicatricium ſalutifero habendus eſt, nihil attentionis noſtrae deſiderat, niſi gravis evadat. Modicum tollunt, emeticum lenius; vomitus enim vomitu interdum depellitur, quod tamen non adhibendum, niſi eum ab acore ſimilive proficiſci ſuſpicemur, pauculae ſpiritus vini gallici ſpirituſve vitrioli guttae; graviorem opium, interne adhibitum, regionive ventriculi, forma cataplaſmatis, admotum; et nonnunquam, pleriſque aliis incaſſum tentatis, aliquantulum ſalinis marini.

Cardialgia.—Cum vegetabilia multum acoris in ventriculo ſoleant progenerare, plerique medicorum aegrotis curae ſuae commiſſis, ut hiſce abſtineant, ciboque animali ex toto victitent, praecipiunt. Quanquam hoc, morbo graviſſimo, nonnunquam forſitan neceſſarium; plerumque tamen non faciendum. Namque cibus animalis et ſigna ſcorbuti movere, minuſque vegetabili perſpirabilis

rabilis tantam plenitudinem, quanta periculo nunquam vacat, facere poteſt. Igitur tantum alimenti vegetabilis, ut panis bene fermentati, olerum interdum, &c. quae aeſtate, quam hyeme, nonnullis minus nocere conſuerunt, animali adjungendum, quantum ventriculi abſque incommodo ferre poſſunt, putamus. Quantum potum ſpectat, quicunque liquores adhibentur, ii tales ſint, quales fermentationem ex toto abſolverunt, et eandem igitur rurſus ſubire non periclitantur. Hujuſmodi ſunt vina Madeirenſe, vetuſtate mite redditum Luſitanum. Cereviſia Londinenſis, quae Anglice *Porter* appellatur, aetate provecta et bene lupulata, plurimis nihil noxae omnino inferre conſuevit. Quantum ad medicamenta attinet, acori, cum in ventriculo ſubeſt, occurrunt abſorbentia, magneſia, quae acido ventriculi adjuncta ſalem medium facit, qui alvum leniter mollit; aqua calcis, quae acidum potenter abſorbet, hocque modo multum prodeſt; ſales alkalini, &c.

4. *Gaſtro-*

4. *Gastrodynia.*—Si haec a nimia cardiae irritabilitate, a muco abraso ortum ducente, proficiscatur, prosunt demulcentia et opiata; si a spasmo, aromata; antispasmodica, alkali nempe volatile, moschus, aether vitriolicus, gummi foetida; opium, non saepius dandum.

5. *Alvus astricta.*—In hanc possunt sales neutri, si quantitatibus parvis saepiusque repetitis sumpti, alvum leniter movent; namque omnis purgatio drastica, utpote quae intestina debilitet, summa cura vitanda: Magnesia jam posita; rhabarbarum, quod ore tantum mansum saepe alvum satis emollit, et ad ventriculum roborandum nonnihil forsitan amaritudine confert; oleum recini, aloe; sulphur, quod nimium aërem in ventriculo explicat, fortasse rarius adhibendum.

III. Tonum ventriculo reddere. Quae hoc praestant, ea breviter referentur.

1. *Acida.*—Ea tantum sunt adhibenda, quae fermentationi rursus objici non periclitantur, qualia sunt, vitriolicum, et id quod

e vegetabilibus deſtillatis oritur. Haec ſaepe tonum ventriculo augent.

2. *Metallica.*—E ferro praeparata optima eſſe videntur, et in debilitatem ventriculi non parum ſaepe poſſunt. Ferrum in aquas medicinales diffuſum ventriculum non raro inſigniter roborat. Ad hoc quoque aqua ipſa frigida plurimum confert.

3. *Amara.*—Haec, quomodocunque agant, ventriculum firmant, appetitum movent, concoctionem haud dubie accelerant. Ea quidem fere innumera, optima vero ſequuntur, radix columbae et gentiani, chamomelum, abſynthium, centaureum minus, cortex Peruvianus, &c. Ventriculo gratiora evadunt, aromatis, ut cortici aurantiorum, cinnamomi, &c. adjuncta. Caeterum, ob cauſas ſupra poſitas, nunquam per longum temporis ſpatium continuum ſunt adhibenda.

4. *Exercitatio.*—Haec nunquam negligenda. Perſpirationem auget, tonum vaſculis extremis conciliat; igiturque per conſenſum jam comprehenſum ventriculum plane firmat. Semper modica et citra defatiga-

tionem

tionem ſit. Reliquis ejus generibus praeſtant ambulatio et equitatio.

Denique, animus aegroti ab omnibus, quae moeſtitiam poſſunt movere, abducatur, et omni ratione quam maxime erigatur.

FINIS.